

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในัจจุบันนี้ การเรียกร่องสิทธิของสตรีมีมาก ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร่องสิทธิทางกฎหมาย ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ตลอดจนทางด้านอื่น ๆ เพื่อให้สิทธิทั้งหลายเท่าเทียมกับบุรุษ ถึงแม้สตรีจะเรียกร่องเท่าใดก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศก็ยังคงมีอยู่มาก. สตรีคงยังได้รับการปฏิบัติในลักษณะอคติและลำเอียงต่อไปอีกนาน การประชุมที่เบจเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีการลงมติให้มีแผนปฏิบัติการ (plan for action) เพื่อความเท่าเทียมทางเพศ และอาจจะมีการติดตามผลด้วย แต่เชื่อว่าคงไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

สิ่งที่อยู่เบื้องหลังการเลือกปฏิบัติ (discrimination) และอคติลำเอียง (prejudice) ต่อสตรีนั้นเมื่ออยู่หลายอย่าง แต่ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ "ความเชื่อแบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรี" (sex stereotypes) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ผู้ชายมีความเชื่อ และมองว่าสตรีมีลักษณะต่าง ๆ หลายอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้หญิงแทบทุกคน เช่น มองว่าผู้หญิงชอบใช้อารมณ์ (emotional) ตื่นตกใจง่าย (excitable) สุภาพ (gentle) เกินไปสนใจเรื่องภายในบ้าน (home-oriented) มากกว่า (Spence, 1975) ไร้ความสามารถ (incompetent) อ่อนแอ (weak) ชอบพึ่งพิงผู้อื่น (dependent) เฉื่อยชา (passive) และขาดความเชื่อมั่น (American Psychological Association, 1988)

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงถูกมองเป็นสมาชิกชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง (a sexual minority) โดยอาศัยเกณฑ์ทางด้านสรีระ (physiological criteria) เป็นตัวกำหนด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ฝ่ายผู้ชายซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกว่า จะมองว่าในเชิงสรีระ ผู้หญิงมีสรีระต่างกับตน และลักษณะทางสรีระต้อกว่า ผู้ชายจึงพยายามจะควบคุมและปฏิบัติต่อผู้หญิงในลักษณะที่อคติหรือลำเอียง (Kinloch, 1979)

ว่าหันตามความเป็นจริงแล้ว "ความเชื่อแบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรีไทย" เป็นเช่นใด ยังไม่เป็นที่กระจ่างชัด หรือเป็นที่เข้าใจกันนัก อาจจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับสังคมตะวันตก หรือแตกต่างจากสตรีในสังคมตะวันตกโดยสิ้นเชิงก็ได้ ถ้าหากว่าเราทราบ "ความเชื่อ

แบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรี" อย่างถูกต้อง อาจจะเป็นโอกาสให้สตรีได้ปรับเปลี่ยน
ลักษณะบางอย่างเสีย (ถ้าเป็นจริง) หรือได้อธิบายแก่นใจที่แท้จริงให้ผู้ชายที่ทลายเข้าใจอย่าง
ถูกต้อง (ถ้าไม่เป็นจริง) ในที่สุดสตรีจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะอคติน้อยลง หรือหมดสิ้นไป
ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และด้านอื่น ๆ

การศึกษาเรื่องความเชื่อแบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรีไทย จึงเป็นเรื่องที่มี
ความหมายและความสำคัญยิ่ง และจะเป็นกุญแจไปสู่การแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางเพศต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- (1) เพื่อจะทราบว่า "ความเชื่อแบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรีไทย" เป็นเช่นใด
- (2) เพื่อจะทราบว่า ผู้ที่มีคุณลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากรต่างกัน
มีความเชื่อแบบตายตัวเกี่ยวกับลักษณะของสตรีไทยต่างกันหรือไม่อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ครอบคลุมทั้งสี่ภาคของประเทศไทย แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลา
และงบประมาณ ผู้วิจัยจึงได้เลือกตัวอย่างโดยจงใจ (purposive sampling) โดยเอา
เพียง 5 จังหวัด (เลือกภาคละ 1 จังหวัด ยกเว้นภาคกลาง เลือก 2 จังหวัด) และผู้ที่ถูกเลือก
เพื่อเก็บข้อมูล ได้แก่ ชาย และหญิงที่อยู่ในวัย 26 - 60 ปี ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดทั้ง 5
(นครราชสีมา เชียงใหม่ นครราชสีมา สระบุรี และสระบุรี) ในช่วงปี 2539-2541 ถึง
แม้ว่าจะใช้ข้อมูลจาก 5 จังหวัด แต่ผลที่ได้จะสรุปได้ (generalized) กับทั้งประเทศทีเดียว
(รายละเอียดเกี่ยวกับประชากร ตัวอย่าง (sample) และวิธีการสุ่มตัวอย่าง รวมทั้งเหตุผลที่
อยู่เบื้องหลัง จะกล่าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ของรายงานวิจัยนี้)